

Стаття надійшла до редакції 03.01.2019

Перевірено на плагіат 12.01.2019 р.

унікальність – 98,9 %

<https://doi.org/10.17721/StudLing2019.14.70-90>

УДК 811.161.2'373.2'28(091)

УКРАЇНСЬКІ ОЙКОНИМИ, МОТИВОВАНІ НАЗВАМИ РОСЛИН, ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Максим Олегович Бондаренко (м. Київ, Україна)

bondarenko.maxim97@gmail.com

магістр

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Інститут філології

У статті розглянуто українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як важливе джерело дослідження історичного розвитку української мови; виявлено низку екстралінгвальних чинників, що мали безпосередній вплив на процеси номінації. На матеріалі одиниць, засвідчених в «Історії міст і сіл Української РСР» та «Адміністративно-територіальному устрої України» за 2019 рік (сучасний перелік ойконімів України), було проаналізовано динаміку українського ойконімікону, мотивованого назвами рослин, а також окремі явища історії української мови, відображені в назвах населених пунктів України. Досліджувані одиниці фіксують давні фонетичні риси: відсутність чи наявність протетичних звуків, явище зближення голосних звуків у ненаголошеній позиції, спрощення в групах приголосних, явище неповноголосся та ін. Промовистими є лексичні особливості ойконімів, мотивованих назвами рослин, що яскраво відображають специфіку мовної картини світу давніх українців. Мотивувальною основою для творення значної частини ойконімів стали флороніми народного походження, а також прецедентні назви рослин, що є невід'ємним складником української етно- та лінгвокультури. Ойконіми, мотивовані назвами рослин, у Східному та Південному регіонах України позначені впливом російської мови. З огляду на неоднорідність назв населених пунктів, зумовлену широкою зональністю певних частин України, а також територіальними особливостями рельєфу, флори та фауни, у статті також простежено регіональну специфіку ойконімів, мотивувальною основою яких стали флороніми. У назвах українських міст і сіл широко представлені діалектні риси, які виступають вузькорегіональними

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bondarenko M. O. [Bondarenko M. O.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Ukrainian Oikonyms Motivated by Plant Names as the Source of Studying History of the Ukrainian Language [Ukrayins'ki ojkonimy', moty'vovani nazvamy` rosly'n, yak dzherelo vy`vchennya istoriyi ukrayins`koyi movy`] (in Ukrainian)

маркерами і дозволяють порівняти світоглядні особливості та специфіку мислення давніх українців, що проживали на різних територіях України.

Ключові слова: ойконім, топонім, флоронім, історія української мови, діалектні риси.

UKRAINIAN OIKONYMS MOTIVATED BY PLANT NAMES AS THE SOURCE OF STUDYING HISTORY OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Maksym O. Bondarenko (Kyiv, Ukraine)

bondarenko.maxim97@gmail.com

Master of Arts

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Institute of Philology

The article analyzes the Ukrainian oikonyms motivated by plant names as an important source of studying the historical development of the Ukrainian language. It also identifies a number of extralinguistic factors that had a direct impact on the naming processes. The units, fixed in the «History of Cities and Villages of the Ukrainian SSR» and «Administrative and Territorial System of Ukraine» for 2019 (current list of Ukrainian oikonyms), give an opportunity to trace the dynamics of the Ukrainian oikonymikon motivated by plant names and investigate certain phenomena of the history of the Ukrainian language reflected in the names of Ukrainian settlements. The studied units record the old phonetic features: the absence or presence of prosthetic sounds, the phenomenon of forthcoming vowels in the unstressed position, the simplification in the groups of consonants, the phenomenon of sound combinations *ro, lo, ra, la, re, le* and others. In addition, the lexical features of the oikonyms motivated by plant names, which as wide as possible reflect the specifics of the lingual model of the world of our ancestors, are noticeable. Plant names of folk origin, as well as the precedent plant names, which are an integral part of Ukrainian ethno- and linguoculture, were the motivational basis for the creation of a large part of the oikonyms. The emergence of oikonyms motivated by plant names in the Eastern and Southern regions of Ukraine is characterized by the significant influence of the Russian language. Taking into account the heterogeneity of the names of settlements, due to the wide zoning of certain parts of Ukraine, as well as the territorial features of the relieve, flora and fauna, we also have analyzed the regional specificity of oikonyms motivated by plant names. In this case

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

dialect traits, which are widely represented in the names of Ukrainian cities and villages, serve as narrow regional markers and make it possible to compare the outlook and specific thinking of our ancestors who lived within different territories of Ukraine.

Key words: oikonym, toponym, vocabulary denominating plant names, history of Ukrainian language, dialectal features.

УКРАИНСКИЕ ОЙКОНИМЫ, МОТИВИРОВАННЫЕ НАЗВАНИЯМИ РАСТЕНИЙ, КАК ИСТОЧНИК ИЗУЧЕНИЯ ИСТОРИИ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА

Бондаренко Максим Олегович (г. Киев, Украина)

bondarenko.maxim97@gmail.com

магистр

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
Институт филологии

В статье рассмотрены украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как важный источник изучения исторического развития украинского языка; выявлен ряд экстралингвистических факторов, которые непосредственно влияли на процессы номинации. На материале единиц, представленных в «Истории городов и сел Украинской ССР» и «Административно-территориальном делении Украины» за 2019 год (современный перечень ойконимов Украины), была проанализирована динамика украинского ойконимикона, мотивированного названиями растений, а также явления истории украинского языка, зафиксированные в названиях населенных пунктов Украины. Исследуемые единицы отображают давние фонетические особенности: отсутствие или наличие протетических звуков, явление сближения гласных звуков в безударной позиции, упрощение в группах согласных, явление неполногласия и др. Красноречивыми являются лексические особенности ойконимов, мотивированных названиями растений, которые ярко отображают специфику языковой картины мира древних украинцев. Мотивирующей основой для создания большого количества ойконимов явились флоронимы народного происхождения, а также прецедентные названия растений, которые выступают неотъемлемой частью украинской этно- и лингвокультуры. Ойконимы, мотивированные названиями растений, в Восточном и Южном регионах Украины возникли под влиянием русского языка. Учитывая неоднородность названий

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bondarenko M. O. [Bondarenko M. O.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Ukrainian Oikonyms Motivated by Plant Names as the Source of Studying History of the Ukrainian Language [Ukrayins'ki ojkonimy', moty'vovani nazvamy` rosly`n, yak dzherelo vy`vchennya istoriyi ukrayins`koyi movy`] (in Ukrainian)

населенных пунктов, обусловленную широкой зональностью отдельных частей Украины, а также территориальными особенностями рельефа, флоры и фауны, мы также проанализировали региональную специфику ойконимов, мотивирующей основой которых стали флоронимы. В названиях украинских городов и сел широко представлены диалектные особенности, выступающие узорегиональными маркерами и позволяющие сравнивать мировоззренческие особенности и специфику мышления древних украинцев, проживавших на разных территориях Украины.

Ключевые слова: ойконим, топоним, флороним, история украинского языка, диалектные особенности.

Важливою й надзвичайно інформативною частиною українського ойконімікону є ойконіми, мотивовані назвами рослин. Такі слова зазвичай є давніми за походженням, тому нерідко засвідчують явища історичного розвитку української мови, а також проливають світло на деякі питання, пов'язані з культурою, історією, місцем проживання та побутом минулих поколінь. Вивчення ойконімів, мотивованих назвами рослин, дає змогу комплексно розглянути цілу низку екстралінгвальних чинників, які значною мірою визначали вектор розвитку української мови на різних історичних зрізах.

Актуальність дослідження. Сучасне молоде покоління щодня втрачає надзвичайно важливі фрагменти мовної свідомості, що є своєрідним медіатором між різними поколіннями українців. Цей процес має деструктивну природу та становить небезпеку для збереження цілісності нашої нації. Саме тому сьогодні гостро постає проблема національної пам'яті, мови, культури, історії. Дослідження ойконімів, мотивованих назвами рослин, дає змогу не лише виявити та проаналізувати давні риси на різних мовних рівнях, а й відтворити систему уявлень наших предків про світ, зрозуміти хід думок давніх українців, з'ясувати їхню систему цінностей, ідеалів та вкотре нагадати, що споконвіків природа та людина були невіддільними.

Мета статті – на основі системного дослідження ойконімів, мотивованих назвами рослин, виявити й проаналізувати явища історії української мови, зафіксовані в цих одиницях.

Актуальные проблемы лингвистики [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

Об'єктом дослідження є українські ойконіми, мотивовані назвами рослин.

Предмет дослідження – явища історичного розвитку української мови та діалектні риси, засвідчені в ойконімах, мотивованих назвами рослин.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що в ньому вперше в українському мовознавстві комплексно проаналізовано явища історії розвитку української мови, засвідчені в ойконімах, мотивованих назвами рослин, а також розглянуто зафіксовані в назвах населених пунктів діалектні риси, що є маркерами різних регіонів України.

Джерельною базою здійсненої розвідки є 26-томне енциклопедичне видання «Історія міст і сіл Української РСР». Кожен том присвячений детальному опису населених пунктів певної області. З огляду на те, що це видання ще 1980-их років, ми також послуговувалися «Адміністративно-територіальним устроєм України» за 2019 рік (сучасний перелік ойконімів України), представленим на сайті Верховної Ради України, що дало змогу простежити й динаміку українських ойконімів, мотивованих назвами рослин. В «Історії міст і сіл Української РСР» засвідчено лише важливі промислові та сільськогосподарські центри Радянського Союзу. Значна частина населених пунктів, менших за територією та кількістю населення, узагалі не представлена в цьому виданні, що спричинило певні труднощі в дослідженні ойконімів. Усі без винятку назви населених пунктів сучасної України зафіксовано в «Адміністративно-територіальному устрої України» за 2019 р., проте подано їх без наголосів та жодних етимологічних коментарів. Коли виникали труднощі, пов'язі зі встановленням етимології розгляданих одиниць, доводилося використовувати різноманітні історичні (герби, прапори), етнографічні, фольклорні джерела (оповідання, легенди, перекази), аби простежити народні версії походження тієї чи тієї назви.

Ойконіми як невід'ємна частина топонімікону України були об'єктом лінгвістичних досліджень багатьох мовознавців. Зокрема, вузькорегіональну специфіку топонімів досліджували Ю. О. Карпенко [Карпенко Ю., 1964; Карпенко Ю. 1964; Карпенко Ю. 1982], К. К. Цілуйко [Цілуйко, 1954], Є. М. Посацька-Черняхівська [Посацька-Черняхівська, 1962] та ін.; структурні особливості топонімів розглядали у

своїх працях Д. Бучко [Бучко, 2013], Л. Л. Гумецька [Гумецька, 1958], В. І. Добош [Добош, 1962], П. П. Чучка [Чучка, 1962] та ін.; функціонування топонімів у художніх тестах різних українських письменників проаналізували Г. Л. Аркушин [Аркушин 2008], Т. Ю. Кальченко [Кальченко, 2016] та ін. Найґрунтовнішою працею, присвяченою українській ономастиці, де детально розглянуто ойконіми і гідроніми, є «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV – XV ст.» Л. Л. Гумецької [Гумецька, 1958]. Структурні особливості давньоруських та староукраїнських топонімів, похідних від назв рослин, які ввійшли в реєстри «Материалов для словаря древнерусского языка» І. І. Срезневського та «Словника староукраїнської мови XIV–XV ст.», аналізує Г. А. Марко. Ґрунтовна праця дослідника дає уявлення не лише про формальну організацію топонімів, а й про певні особливості поширення деяких рослин у минулому. Автор доводить, що «найбільш численними є суфіксальні топоніми і утворення, що ще раз свідчить про перевагу суфіксації у словотворі слов'янської топонімії. <...> та сама основа може оформлятися різними суфіксами і входити в різні словотворчі ряди» [Марко 1986, 83].

Аби глибше проаналізувати особливості ойконімікону України, мотивувальною основою творення якого стала рослинна лексика, з'ясувати його регіональну специфіку та подати детальну лінгвістичну характеристику, ми поділили територію України на 5 регіонів: Західна Україна, Східна Україна, Північна Україна, Південна Україна та Центральна Україна.

В «Енциклопедії історії України» зазначено, що термін «Західна Україна» може вживатися у двох значеннях (вужчому й ширшому), проте здебільшого його використовують саме в ширшому значенні для «означення тер. 7 областей – 3-х галицьких (Львівська область, Івано-Франківська область, Тернопільська область), а також Волинської області, Рівненської області, Чернівецької області і Закарпатської області» [Енциклопедія історії України, 290–291]. З огляду на специфіку історичного розвитку України до Західної України зараховуємо ще й Хмельницьку область.

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

Інформації про поділ України на інші регіони «Енциклопедія історії України» не подає, тому, враховуючи історичний розвиток та географічні особливості сучасних українських областей, виокремлюємо Східну Україну (Донецька область, Луганська область, Харківська область), Північну Україну (Житомирська область, Київська область, Сумська область, Чернігівська область), Південну Україну (АР Крим, Дніпропетровська область, Запорізька область, Миколаївська область, Одеська область, Херсонська область) та Центральну Україну (Вінницька область, Кіровоградська область, Полтавська область, Черкаська область).

Ойконіми, мотивовані назвами рослин, відображають важливі явища історичного розвитку української мови, часто фіксують репрезентативні діалектні риси певних регіонів України.

Серед давніх фонетичних явищ, засвідчених в аналізованих ойконімах, увагу привертає насамперед відсутність чи наявність протетичних [в] та [г]. Це явище яскраво представлено в усіх досліджуваних регіонах України. Наприклад, у Північному регіоні ойконіми, мотивовані дендронімом *вільха*, відображають відсутність протетичного [в]: *с. Ольшанка* [Ж, Ром], *с. Ольшаниця* [Ки, Рок], *с. Нова Ольшана* [Черніг, Ічн]. У Чернігівській області зафіксовано також ойконім *с. Олишівка* [Черніг, Черн], що утворився, очевидно, від ойконіма *с. Ольшанка* (проміжний етап), який походить від флороніма *вільха*. Цікавим є те, що в Східному та Західному регіонах зафіксовано лише по 1 ойконіму, мотивованому дендронімом *вільха*, що засвідчує відсутність протетичного [в]: *с. Ольхькі Дворики* [До, Шах]; *с. Ольшани* [Во, Кам]. Привертає увагу зворотний процес – збереження протетичного [в] при словотворенні. Зокрема, натрапляємо на це фонетичне явище в ойконімах, мотивованих флоронімом *овес* чи похідним *вівсяний*, Південного, Центрального та Західного регіонів: *с. Вівсянівка* [М, Новоб]; *с. Вівсяники* [Ві, Коз], *с. Вівсяник* [Кі, Віл]; *с. Вівся* [Т, Коз], *с. Вівся* [Хм, Чем], *с. Вівсяники* [Хм, Дер].

В ойконімах, мотивованих назвами рослин, усіх 5 регіонів України послідовно відображене явище відсутності протетичного [г]: *с. Оріхове* [Ки, Каг]; *с. Оріхуватка* [До, Слов], *с. Оріхове* [Лу, Стар]; *с. Оріхівка* [О,

Бол], с. *Оріхове* [Дн, Сол], с. *Новооріхівка* [П, Луб], с. *Оріхівщина* [П, Хор]; с. *Мале Оріхове* [Во, Рат], с. *Оріхівка* [Хм, Старок] та ін.

Привертають увагу зафіксовані в Північному, Центральному та Західному регіонах України ойконіми: с. *Нова Тарнавицина* [Черніг, Прил]; с. *Тарнава* [Черк, Мон]; с. *Тарнавка* [Т, Чорт], с. *Тарнівці* [Зак, Уж], с. *Лісна Тарновиця* [Ів, Над] та ін. Зокрема, ойконім с. *Тарнівці* [Зак, Уж], очевидно, походить від флороніма *терен* [Тарнівці]. Назви інших населених пунктів мають доволі затемнене походження, трапляються лише поодинокі вказівки на мотивувальну основу *терен*. На нашу думку, усі зазначені ойконіми мотивовані саме цим флоронімом (за аналогією до схожих ойконімів), до того ж цікавим явищем, послідовно відбитим в усіх аналізованих одиницях цієї групи, є коренева заміна [e] на [a].

У написанні ойконімів, мотивованих флоронімами *клен* і *ясен*, відображено явище наближення [e] до [и] в ненаголошеній позиції – [e^h]. Цю рису послідовно засвідчено в усіх регіонах України, окрім Північного. У процесі словотворення наголос часто зміщувався з кореня на суфікс, саме тому кореневий голосний [e], що опинявся не під наголосом, вимовлявся нечітко, з наближенням до іншого голосного – [и]. Мешканці населених пунктів записували назви своїх сіл/міст, орієнтуючись на споконвічну вимову, притаманну ще їхнім предкам. Ось чому сьогодні кореневий голосний флороніма та ойконіма, мотивованого цим флоронімом, часто відрізняються. Наприклад, м. *Ясинувата* [До, Ясин], смт *Ясинівка* [До, Яс]; с. *Ясинувате* [Зап, Віл], с. *Ясинове* [О, Под]; с. *Ясинове* [Кі, Ол], с. *Ясинуватка* [Кі, Онуф]; с. *Ясинівка* [Р, Дуб] та ін. Опрацьовуючи ойконіми в «Історії міст і сіл Української РСР» й «Адміністративно-територіальному устрої України» за 2019 рік, ми зіштовхнулися з проблемою: група ойконімів мала затемнене походження, важко було зрозуміти, що саме покладено в їхню основу – *клен* чи *клин*. Проте під час ретельного дослідження позамовних факторів було з'ясовано, що кілька ойконімів справді мотивовані флоронімом *клен*, хоча й мають кореневий голосний [и], це пояснюємо названою вище фонетичною ознакою. Походження інших ойконімів аналізованої групи встановити надзвичайно важко, а інколи й не можливо. На нашу думку, ці ойконіми теж мотивовані флоронімом *клен* (за аналогією до схожих

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

ойконімів), заміна кореневого голосного в процесі словотворення пояснюється явищем наближення голосних звуків. Наприклад, *с. Клинове* [До, Бах], *с. Клинове* [Ха, Нов]; *с. Клинівка* [Кр, Сім]; *с. Клинове* [Кі, Гол]; *с. Нове Клинове* [Зак, Вин], *с. Клинове* [Хм, Гор], *с. Клинівка* [Чернів, Стор] та ін.

Привертає увагу поодиноке вживання [и] замість [і] в ойконімі, похідному від флороніма *барвінок*, засвідченому в Північному регіоні: *с. Барвинівка* [Ж, Нов]. Очевидно, відбулося накладання множинної форми від лексики *барва* на флоронім *барвінок* у зв'язку з фонетичною подібністю.

В ойконімах Північного та Центрального регіонів (*с. Нарцизівка* [Ж, Пул], *с. Нарцизівка* [Ві, Лип]), що мотивовані флоронімом *нарцис*, спостерігаємо явище заміни приголосного [с] на [з]. Назва могла утворитися внаслідок одзвінчування приголосного в кінці слова.

Привертають увагу й окремі фонетичні риси, що трапляються лише в межах певного регіону. Скажімо, у Східному регіоні натрапляємо на ойконім *с. Мурафа* [Ха, Краснок] (мотивований флоронімом *мурава*). Ураховуючи значний вплив російської мови на мешканців Східної України, можемо пояснити й фіксацію **ф** на місці **в** в ойконімі. У російській мові ці приголосні утворюють корелятивну пару дзвінкого і глухого ([в] – [ф]), саме тому у вимові ойконіма під впливом російської мови відбулося оглушення приголосного. В ойконімі *с. Тросне* [Ха, Змі], мотивованому флоронімом *тростина*, відображено явище спрощення в групі приголосних ([стн] → [сн]).

У Південному регіоні привертає увагу ойконім *с. Сокорове* [О, Вел], мотивований флоронімом *осокір*. В основу ойконіма було покладено варіант лексики *осокір* – *сокір*, що активно функціонував у розмовному мовленні українців. Це підтверджує позначка *розмовне* в Академічному тлумачному словнику української мови в 11 томах [СУМ, IX, с. 439]. В АР Крим натрапляємо на ойконім *с. Миндальне* [Кр, Сон]. Очевидно, ойконім мотивований російським флоронімом *миндаль* (українською – *мигдаль*), адже вплив російської мови значною мірою відбитий на ойконімії Південного регіону.

У Центральному регіоні натрапляємо на ойконім *с. Лузанівка* [Черк, Кам] (мотивований флоронімом *лоза*), у якому кореневий голосний [о] замінено на [у] в позиції перед [а], де явище наближення відбуватися не повинне, бо не створено відповідних умов (наступний склад з наголошеним голосним [у] або [і]).

Якщо ж говорити про Західний регіон України, то доволі цікавою з погляду історії української мови є неповноголосна форма ойконіма *с. Брестів* [Зак, Мук], хоча для української мови характерне явище повноголосся. У Тернопільській області натрапляємо на ойконім *с. Бодаки* [Т, Збар], у якому нічим не вмотивовано заміну кореневого голосного [у] на [о]. Ойконім *с. Орихівчик* [Льв, Брод] демонструє явище ствердіння приголосного [р] (голосний [і] замінено на [и]). Привертає увагу ойконім *с. Неліпино* [Зак, Свал], мотивований, очевидно, флоронімом *липа*. Це підтверджує легенда, розміщена на сайті Свалівської райдержадміністрації та районної ради [Село Неліпино]. У розгляданому ойконімі засвідчено заміну кореневого [и] голосним [і].

Глибше проаналізувати український ойконімікон, мотивований назвами рослин, допомагає фіксація в ньому діалектних особливостей, що безпосередньо відображають історичний розвиток української мови. Скажімо, у межах Північного та Західного регіонів засвідчено ойконіми, мотивувальною основою яких стала лексема праслов'янського походження *рожьь*, що сьогодні не функціонує в українській літературній мові, а побутує в розмовному, а також у діалектному мовленні, наприклад, *с. Рожівка* [Ки, Бров], *с. Ровжі* [Ки, Виш], *с.мт Ржищів* [Ки, Каг], *с. Рожів* [Ки, Мак], *с. Ржане* [С, Ямп], *с. Рожнівка* [Черніг, Ічн], *с. Ржищів* [Во, Гор], *с.мт Рожнице* [Во, Рож], *с. Рожнів* [Ів, Кос], *с. Рожневі Поля* [Ів, Снят].

У деяких випадках мотивувальною основою творення ойконімів є флороніми народного походження: *рокита* – народна назва деяких видів верби (**Північний регіон**: *с. Рокитне* [Ж, Ов], *с. Рокитне* [Ки, Рок], *с. Рокитне* [Ки, Яг], *с. Рокитне* [С, Конот], *с. Рокитне* [Черніг, Бобр]; **Східний регіон**: *с. Мокра Рокитна* [Ха, Нов], *с. Рокитне* [Ха, Нов], *с. Рокитне* [Ха, Пер]; **Центральний регіон**: *с. Рокита* [П, Вел], *с. Рокитне* [П, Крем], *с. Рокитне-Донівка* [П, Крем], *с. Рокити* [П, Сем];

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови [Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

Західний регіон: *с. Рокитне* [Льв, Бус], *с. Рокитне* [Льв, Явор], *с. Рокита* [Во, Стар], *с. Рокитне* [Р, Кос], *с.мт Рокитне* [Р, Рок], *с. Рокитне* [Р, Рок], *с. Рокитне* [Хм, Із], *с. Рокитне* [Чернів, Нов]), *ромен* – народна назва ромашки (**Північний регіон:** *м. Ромни* [С, Ром]; **Центральний регіон:** *с. Петрівка-Роменська* [П, Гад]).

Розглядаючи ойконіми Східного та Південного регіонів, натрапляємо на значну кількість одиниць, які формувалися під безпосереднім впливом російської мови. Наприклад, у Харківській області зафіксовано ойконім *с. Ландишове* [Ха, Вал], мотивований флоронімом *ландыш*, поширеним у сучасній російській мові (український відповідник – *конвалія*). Привертає увагу ойконім *с. Огірцеве* [Ха, Вов], у якому на місці [к] (український флоронім *огірок*) зафіксований [ц] (очевидно, під впливом флороніма *огурец*, що функціонує в російській мові). У Південному регіоні натрапляємо на ойконім *с. Земляничне* [Кр, Біл], мотивований флоронімом *земляника*, який активно вживається в сучасній російській мові, його український відповідник – *суніця*. Окрім цього, вплив російської мови простежуємо ще й в ойконімах *с. Арбузівка* [Кр, Джан], *с. Арбузове* [Кр, Пер], *с.мт Арбузинка* [М, Ар], мотивованих, на нашу думку, флоронімом *арбуз*, який функціонує в російській мові. Хоча М. Янко, аналізуючи ойконім *с.мт Арбузинка* [М, Ар], указує на те, що «походження назви остаточно не встановлено. Припускають за можливе утворення назви від *гарбуз*: *Гарбузин*, *Гарбузинка*» [ТСУ, 27]. Погодитися з цим припущенням ми не можемо, адже, по-перше, подібні ойконіми засвідчені лише в Південному регіоні, де ойконімія формувалася під значним впливом російської мови, на іншій території України натрапляємо на ойконіми, мотивовані вже флоронімом *гарбуз*; по-друге, паралельно з наведеними вище ойконімами існують *с. Кавунівка* [Зап, Мих], *с-ще Кавуни* [М, Ар], це ще раз підтверджує те, що й український флоронім *кавун* і російський флоронім *арбуз* могли бути покладені в основу ойконімів. Привертає увагу ойконім *с-ще Сирень* [Кр, Бах], мотивований флоронімом російської мови *сирень* (український варіант – *бузок*).

У Південному та Західному регіонах натрапляємо на ойконіми *с. Табачне* [Кр, Бах], *с. Табачне* [Кр, Джан], *с. Табаки* [О, Бол], *с. Табачуки* [Р, Рад], мотивовані лексемою *табак*, що є давнім запозиченням «через

французьку (фр. *tabac*) і польську (форма *табака*) мови з іспанської» [ЕСУМ, V, 498], хоча паралельно функціонують назви населених пунктів, мотивовані лексемою *тютюн*, що частіше функціонувала в мовленні наших предків (*с. Тютюнники* [Ж, Чуд], *с. Тютюнникове* [С, Нед], *с. Тютюнники* [Ві, Він]). Окремо варто наголосити на ойконімі *с. Кобаки* [Ів, Кос], очевидно, мотивованому лексемою *кабака*, що в наших предків означало нюхальний тютюн. В «Історії міст і сіл Української РСР» вказано, що, «можливо, ця назва походить від слова «кобак» – корчма чи від «кабака» – тютюну для нюхання, що тут вирощувався з давніх-давен» [Історія міст і сіл Української РСР, Івано-Франківська область, 358].

Слід наголосити на тому, що поряд з ойконімами, мотивованими флоронімом *верба*, у Центральному регіоні натрапляємо на ойконім *с. Івча* [Ві, Літ], мотивувальною основою якого є лексема *іва*, що має праслов'янське походження.

Доволі цікавим, на нашу думку, є ойконім Південного регіону України *с. Кринівка* [Зап, Новом]. Оскільки походження ойконіма до кінця не з'ясоване, можемо припустити, що назва походить від давньої назви *лілї* – *крин*, яка була невід'ємним складником мовної картини світу наших предків.

Окремо варто проаналізувати ойконіми Південного регіону: *с. Березань* [О, Біляїв], *с. Березань* [М, Очак], *с.мт Березанка* [М, Березан]. На перший погляд, ці топоніми мотивовані флоронімом *береза*, адже мають типовий рослинний корінь **берез-**. Однак радянський ономаст В. Никонов, посиляючись на праці М. Фасмера «Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven. I. Die Iranier in Südrussland» [Vasmer, 1923] й Т. Леп-Сплавінського «О происхождении и пражычье Slowian» [Lehr-Splawinski, 1946], зазначає, що топонім *о. Березань*, від назви якого й утворилися наведені вище ойконіми, може походити «з іранської (імовірно, скіфської) *brezant* «високий», за кругі береги» [КТС, 51]. Тобто спостерігаємо надзвичайно цікаве явище: іраномовна назва, що лягла в основу ойконімів, для наших предків була чужою, не відповідала їхній мовній картині світу. Українці переосмислили (завдяки фонетичній подібності) ойконіми як більш зрозумілі для них слова, похідні від кореня

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

берез-. Ось чому ці назви сприймаються сучасними носіями української мови як ойконіми, мотивовані флоронімом *береза*.

В Одеській області натрапляємо на ойконім *м. Березівка* [О, Бер]. Детальної інформації про походження ойконіма немає, лише М. Янко у «Топонімічному словнику України» вказує на те, що село «засноване 1802 на місці чумацької стоянки. Назва, імовірно, принесена переселенцями» [ТСУ, 40]. Проте народні перекази засвідчують доволі реалістичну версію походження цього населеного пункту. Немоżliвість творення ойконіма від флороніма *береза* пояснюється тим, що ця рослина не росте в степовій зоні. Назва, за переказами, походить ще з тих давніх часів, коли в селі проводили ярмарки, на яких часто наймали працівників. Наймити виставляли таблички, на яких було написано *бери і зови* («бери та клич») [Рудоманов, 2018]. Унаслідок злиття слів із суфіксацією утворився ойконім *м. Березівка*, що не має нічого спільного з флоронімом *береза*.

Нашу увагу привернули ойконіми Східного регіону (*м. Ізюм* [Ха, Із], *с. Ізюмське* [Ха, Бор]), в основу яких покладено лексему *ізіум*. Відомо, що це «запозичення з тюркських мов, найімовірніше з турецької; тур *üzüm* ‘виноград’» [ЕСУМ, II, 293]. Тобто ці ойконіми, хоча й мотивовані лексемою *ізіум*, що є запозиченням, мають те саме значення, що й ойконіми, мотивовані флоронімом *виноград*. Це дає підставу розглядати їх у межах однієї групи.

Промовистими є діалектні явища, засвідчені в ойконімах, мотивованих назвами рослин. Велика кількість ойконімів, зафіксованих у всіх регіонах України, походить від старої праслов'янської назви *осики* – **osa*, що функціонує сьогодні лише в діалектному мовленні (**Північний регіон:** *с. Осники* [Ж, Чер], *с. Осинівка* [Черніг, Бах], *с. Великі Осняки* [Черніг, Ріп]; **Східний регіон:** *с. Осинове* [Лу, Новоп], *с. Новоосинове* [Ха, Куп], *с. Осинowo* [Ха, Куп]; **Південний регіон:** *с. Осинівка* [О, Шир]; **Центральний регіон:** *с. Осняги* [П, Гад], *с. Осняг* [П, Чорн]; **Західний регіон:** *с. Велика Осниця* [Во, Ман], *с. Мала Осниця* [Во, Ман], *с. Оса* [Во, Тур], *с. Осницьк* [Р, Рок], *с. Осники* [Т, Лан]). На цьому наголошує О. Карпенко: «Форми власних назв є цінними лінгвістичними свідченнями на користь діалектного існування в Україні старої праслов'янської назви *осики* – **osa*. На східнослов'янському терені безсуфіксальна форма **osa* і

утворені від неї збірні лексеми та інші суфіксальні похідні найкраще збереглися в говірках білоруської мови» [Карпенко О.]. Поширення цих форм у Північному та Західному (природна зона Полісся) регіонах України й говірках білоруської мови свідчить про діалектну основу саме північного наріччя. А функціонування цих ойконімів у межах Східного, Південного та Центрального (частково) регіонів можемо пояснити ще й значним впливом російської мови на топонімію цієї частини України, адже український флоронім *осика* має російський відповідник – *осина*.

У Чернігівській області натрапляємо на ойконім *с. Конотоп* [Черніг, Гор], а в Сумській області – на ойконім *м. Конотоп* [С, Конот]. Існує велика кількість гіпотез щодо походження назв цих населених пунктів, серед яких важливе місце посідає версія про те, що в основу ойконімів було покладено діалектну лексему *конотоп*, що позначає лікарську рослину *спориш*. Проте це питання ще потребує докладного лінгвістичного вивчення, тому одностайного висновку не робимо.

Цікавими є й ойконіми, зафіксовані в Центральному та Західному регіонах, *с. Ружичеве* [Кі, Ол]; *с. Ружична* [Хм, Хме], *с. Ружичанка* [Хм, Хме], *с. Ружа* [Хм, Чем], мотивовані флоронімом *ружа* (літературний варіант *рожа*). Лексема *ружа* функціонує в діалектному мовленні, це підтверджує позначка *діалектне* в академічному тлумачному словнику української мови в 11 томах (Ружа, і, ж., діал. Троянда [СУМ, VIII, 897]).

У Північному регіоні натрапляємо на ойконім *с. Раска* [Ки, Бород], що фіксує ствердіння [р]. Ця риса є індикатором саме північного (поліського наріччя).

Дослідження регіональних особливостей українського ойконімікону не можливе без з'ясування його лінгвістичної специфіки. Розглядані одиниці, давні за походженням, фіксують важливі явища історії української мови, дозволяють зрозуміти особливості мовної системи певного синхронного зрізу. Показово, що в частині ойконімів засвідчено діалектні особливості, що виступають яскравими регіональними маркерами. Отже, українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, є важливим джерелом вивчення історії української мови; вони певною мірою проливають світло на специфіку мислення наших предків, систему їхніх поглядів та ціннісних орієнтацій.

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

Список скорочень районів і областей України:

- Ві, Він** – Вінницький район Вінницької області.
Ві, Коз – Козятинський район Вінницької області.
Ві, Лип – Липовецький район Вінницької області.
Ві, Літ – Літинський район Вінницької області.
Во, Гор – Горохівський район Волинської області.
Во, Кам – Камінь-Каширський район Волинської області.
Во, Ман – Маневицький район Волинської області.
Во, Рат – Ратнівський район Волинської області.
Во, Рож – Рожищенський район Волинської області.
Во, Стар – Старовижівський район Волинської області.
Во, Тур – Турійський район Волинської області.
Дн, Сол – Солонянський район Дніпропетровської області.
До, Бах – Бахмутський район Донецької області.
До, Слов – Слов'янський район Донецької області.
До, Шах – Шахтарський район Донецької області.
До, Яс – Ясинівська селищна рада Кіровського району міста Макіївки Донецької області.
До, Ясин – Ясинуватська міська рада Донецької області.
Ж, Нов – Новоград-Волинський район Житомирської області.
Ж, Ов – Овруцький район Житомирської області.
Ж, Пул – Пулинський район Житомирської області.
Ж, Ром – Романівський район Житомирської області.
Ж, Чер – Черняхівський район Житомирської області.
Ж, Чуд – Чуднівський район Житомирської області.
Зак, Вин – Виноградівський район Закарпатської області.
Зак, Мук – Мукачівський район Закарпатської області.
Зак, Свал – Свалявський район Закарпатської області.
Зак, Уж – Ужгородський район Закарпатської області.
Зап, Віл – Вільнянський район Запорізької області.
Зап, Мих – Михайлівський район Запорізької області.
Зап, Новом – Новомиkolaївський район Запорізької області.
Ів, Кос – Косівський район Івано-Франківської області.
Ів, Над – Надвірнянський район Івано-Франківської області.
Ів, Снят – Снятинський район Івано-Франківської області.
Ки, Бород – Бородянський район Київської області.
Ки, Бров – Броварський район Київської області.
Ки, Виш – Вишгородський район Київської області.

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© *Bondarenko M. O. [Bondarenko M. O.], bondarenko.maxim97@gmail.com*

Ukrainian Oikonyms Motivated by Plant Names as the Source of Studying History of the Ukrainian Language [Ukrayins'ki oikonimy', moty'vovani nazvamy`rosly'n, yak dzherelo vy`vchennya istoriyi ukrayins`koyi movy`] (in Ukrainian)

Ки, Каг – Кагарлицький район Київської області.
Ки, Мак – Макарівецький район Київської області.
Ки, Рок – Рокитнянський район Київської області.
Ки, Яг – Яготинський район Київської області.
Кі, Віл – Вільшанський район Кіровоградської області.
Кі, Гол – Голованівський район Кіровоградської області.
Кі, Ол – Олександрівський район Кіровоградської області.
Кі, Онуф – Онуфріївський район Кіровоградської області.
Кр, Бах – Бахчисарайський район АР Крим.
Кр, Біл – Білогірський район АР Крим.
Кр, Джан – Джанкойський район АР Крим.
Кр, Пер – Первомайський район АР Крим.
Кр, Сім – Сімферопольський район АР Крим.
Кр, Сон – Сонячнодолинська сільська рада м. Судака АР Крим.
Лу, Новоп – Новопсковський район Луганської області.
Лу, Стар – Старобільський район Луганської області.
Льв, Брод – Бродівський район Львівської області.
Льв, Бус – Буський район Львівської області.
Льв, Явор – Яворівський район Львівської області.
М, Ар – Арбузинський район Миколаївської області.
М, Березан – Березанський район Миколаївської області.
М, Новоб – Новобузький район Миколаївської області.
М, Очак – Очаківський район Миколаївської області.
О, Бер – Березівський район Одеської області.
О, Біляїв – Біляївський район Одеської області.
О, Бол – Болградський район Одеської області.
О, Вел – Великомихайлівський район Одеської області.
О, Под – Подільський район Одеської області.
О, Шир – Ширяївський район Одеської області.
П, Вел – Великобагачанський район Полтавської області.
П, Гад – Гадяцький район Полтавської області.
П, Крем – Кременчуцький район Полтавської області.
П, Луб – Лубенський район Полтавської області.
П, Сем – Семенівський район Полтавської області.
П, Хор – Хорольський район Полтавської області.
П, Чорн – Чорнухинський район Полтавської області.
Р, Дуб – Дубенський район Рівненської області.
Р, Кос – Костопільський район Рівненської області.

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© *Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com*

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

Р, Рад – Радивилівський район Рівненської області.
Р, Рок – Рокитнівський район Рівненської області.
С, Конот – Конотопський район Сумської області.
С, Нед – Недригайлівський район Сумської області.
С, Ром – Роменська міська рада Сумської області.
С, Ямп – Ямпільський район Сумської області.
Т, Збар – Збаразький район Тернопільської області.
Т, Коз – Козівський район Тернопільської області.
Т, Лан – Лановецький район Тернопільської області.
Т, Чорт – Чортківський район Тернопільської області.
Ха, Бор – Борівський район Харківської області.
Ха, Вал – Валківський район Харківської області.
Ха, Вов – Вовчанський район Харківської області.
Ха, Змі – Зміївський район Харківської області.
Ха, Із – Ізюмська міська рада Харківської області.
Ха, Краснок – Краснокутський район Харківської області.
Ха, Куп – Куп'янський район Харківської області.
Ха, Нов – Нововодолазький район Харківської області.
Ха, Пер – Первомайський район Харківської області.
Хм, Гор – Городоцький район Хмельницької області.
Хм, Дер – Деражнянський район Хмельницької області.
Хм, Із – Ізяславський район Хмельницької області.
Хм, Старок – Старокостянтинівський район Хмельницької області.
Хм, Хме – Хмельницький район Хмельницької області.
Хм, Чем – Чемеровецький район Хмельницької області.
Черк, Кам – Кам'янський район Черкаської області.
Черк, Мон – Монастирищенський район Черкаської області.
Чернів, Нов – Новоселицький район Чернівецької області.
Чернів, Стор – Сторожинецький район Чернівецької області.
Черніг, Бах – Бахмацький район Чернігівської області.
Черніг, Бобр – Бобровицький район Чернігівської області.
Черніг, Гор – Городнянський район Чернігівської області.
Черніг, Ічн – Ічнянський район Чернігівської області.
Черніг, Прил – Прилуцький район Чернігівської області.
Черніг, Ріп – Ріпкинський район Чернігівської області.
Черніг, Черн – Чернігівський район Чернігівської області.

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© *Bondarenko M. O. [Bondarenko M. O.], bondarenko.maxim97@gmail.com*

Ukrainian Oikonyms Motivated by Plant Names as the Source of Studying History of the Ukrainian Language [Ukrayins'ki oikonimy', moty'vovani nazvamy` rosly'n, yak dzherelo vy`vchennya istoriyi ukrayins`koyi movy`] (in Ukrainian)

Література:

1. Аркушин, Г. «Поліські топоніми в листах Лесі Українки та сучасна проблема їх написання.» *Леся Українка і сучасність* 4, кн. 2 (2008): 299–306.
2. Бучко, Д. Г. «Проблемні питання деривації українських ойконімів.» *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* 6 (2) (2013): 10–20.
3. Гумецька, Л. Л. *Нарис словотворчої системи української актової мови XIV – XV ст.* (Київ, Видавництво АН УРСР, 1958), 298.
4. Добош, В. І. *До питання словотвору і правопису назв населених пунктів* (Ужгород, 1962).
5. *Енциклопедія історії України: у 10 т., т. 3*, Інститут історії України; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. (Київ, Наукова думка, 2005), 672.
6. Кальченко, Т. Ю. «Топоніми у поетичній мові В. Герасим'юка: функціонально-семантичний аспект.» *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія: Філологія* 74 (2016): 64–67.
7. Карпенко, О. *З топонімії Житомирщини: Осни*, <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine50-16.pdf>.
8. Карпенко, Ю. О. «Особливості гідронімічного словотвору (на матеріалі назв річок Чернівецької області).» *Українська діалектологія і ономастика: збірник статей*, голов. ред. К. Цілуйко (Київ, Наукова думка, 1964): 185–193.
9. Карпенко, Ю. О. *Топоніміка гірських районів Чернівецької області: Конспект лекцій* (Чернівці, 1964).
10. Карпенко, Ю. А. «О гидронимах Днепр, Днестр, Турунчук.» *Русское языкознание* (Киев, Вища школа, 1982): 11–14.
11. Марко, Г. А. «Давньоруські і староукраїнські топоніми, похідні від назв рослин.» *Давньоруська ономастична спадщина в східнослов'янських мовах* (Київ, Наукова думка, 1986): 80–83.
12. Посацька-Черняхівська, С. М. «Питання словотворчої структури топонімічних назв Львівщини.» *Питання топоніміки і ономастики* (Київ, 1962).
13. Рудоманов, О. *Березівка-Беризовка* (2018), https://ukr.lb.ua/blog/oleksandr-rudomanov/390979_berezivkaberizovka.html.
14. *Село Неліпино*, <http://www.svalyava-vlada.gov.ua/filelib/sou.pdf>.
15. Тарнівці, <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
16. Цілуйко, К. К. «Топоніміка Полтавщини як джерело історії краю.» *Полтавсько-київський діалект – основа української національної мови* (Київ, 1954).

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови [Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

17. Чучка, П. П. *До питання нормалізації словотвору від топонімічних прикметників* (Ужгород, 1962).
18. Lehr-Splawiński, T. *O pochodzeniu i praoczyźnie Słowian* (Poznań, 1946).
19. Vasmer, M. *Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven. I. Die Iranier in Südrussland* (Leipzig, 1923).

Список джерел ілюстративного матеріалу:

20. *Адміністративно-територіальний устрій областей України за 2019 р.*, <http://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmist.html>.
21. *Історія міст і сіл Української РСР: у 26 т.*, редкол.: П. Т. Тронько (голов. ред. та ін.); АН УРСР, Інститут історії (Київ, Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1967), «Полтавська область.» (1967), 1027; «Харківська область.» (1967), 664; «Вінницька область.» (1972), 777; «Волинська область.» (1970), 767; «Житомирська область.» (1973), 752; «Запорізька область.» (1970), 790; «Івано-Франківська область.» (1971), 640; «Київ.» (1968), 587; «Одеська область.» (1969): 930; «Луганська область.» (1968), 940; «Львівська область.» (1968), 998; «Дніпропетровська область.» (1969), 958; «Закарпатська область.» (1969), 810; «Чернівецька область.» (1969), 704; «Донецька область.» (1970), 992; «Київська область.» (1971), 791; «Миколаївська область.» (1971), 798; «Хмельницька область.» (1971), 708; «Кіровоградська область.» (1972), 816; «Херсонська область.» (1972), 688; «Черкаська область.» (1972), 788; «Чернігівська область.» (1972), 780; «Ровенська область.» (1973), 680; «Сумська область.» (1973), 696; «Тернопільська область.» (1973), 664; «Кримська область.» (1974), 833.

References:

1. Arkushy`n, G. «Polis`ki toponimy` v ly`stax Lesi Ukrayinky` ta suchasna problema yix napy`sannya [= Polissya Toponyms in Lesya Ukrainka's Letters and the Modern Problem of Their Spelling].» *Lesya Ukrainka i suchasnist`* 4, kn. 2 (2008): 299–306, (In Ukr.).
2. Buchko, D. G. «Problemni py`tannya dery`vaciyi ukrayins`ky`x ojkonimiv [= Problematic issues of derivation of Ukrainian oikonyms].» *Aktual`ni problemy` filologiyi ta perekladoznavstva* 6 (2) (2013): 10–20, (In Ukr.).
3. Gumeč'ka, L. L. *Nary`s slovotvorchoyi sy`stemy` ukrayins`koyi aktovoyi movy` XIV – XV st.* [= *An outline of the word-forming system of the Ukrainian language of the XIV – XV centuries*] (Ky`yiv, Vy`davny`cztvo AN URSS, 1958), 298, (In Ukr.).
4. Dobosh, V. I. *Do py`tannya slovotvoru i pravopy`suv nazv naseleny`x punktiv* [= *On the question of word formation and spelling of the names of settlements*] (Uzhgorod, 1962), (In Ukr.).

Actual Problems of Linguistics [Aktual`ni problemy movoznavstva]

© Bondarenko M. O. [Bondarenko M. O.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Ukrainian Oikonyms Motivated by Plant Names as the Source of Studying History of the Ukrainian Language [Ukrayins`ki ojkonimy`, moty`vovani nazvamy` rosly`n, yak dzhерelo vy`vchennya istoriyi ukrayins`koyi movy`] (in Ukrainian)

5. *Encyklopedija istorii' Ukrai'ny: u 10 t.* [= *Encyclopedia of History of Ukraine: in 10 volumes*], t. 3, Insty'tut istoriyi Ukrayiny'; redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in. (Ky'yiv, Naukova dumka, 2005), 672, (In Ukr.).
6. Kal'chenko, T. Ju. «Toponimy` u poety`chnij movi V. Gerasy`m'yuka: funkcional'no-semanty`chny`j aspekt [= Toponyms in the poetic language of V. Gerasymjuk: the functional and semantic aspects].» *Visny`k Xarkivs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni V. N. Karazina, Seriya: Filologiya* 74 (2016): 64–67, (In Ukr.).
7. Karpenko, O. *Z toponimiyi Zhy'tomyr`rshhy`ny`: Osny`* [= *From the toponymy of Zhytomyr region: Osni*], <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine50-16.pdf>, (In Ukr.).
8. Karpenko, Ju. O. «Osobly`vosti gidronimichnogo slovotvoru (na materialy nazv richok Chernivecz`koyi oblasti) [= Features of the hydronymic word formation (based on the names of the rivers of Chernivtsi region)].» *Ukrayins`ka dialektologiya i onomasty`ka: zbirny`k statej, golov. red. K. Cilujko* (Ky'yiv, Naukova dumka, 1964): 185–193, (In Ukr.).
9. Karpenko, Ju. O. *Toponimika girs`ky`x rajoniv Chernivecz`koyi oblasti: Konspekt lekcij* [= *Toponymics of mountain areas of Chernivtsi region: Lecture notes*] (Chernivci, 1964), (In Ukr.).
10. Karpenko, Ju. A. «O gydronymah Dnepr, Dnestr, Turunchuk [= *About hydronyms Dnipro, Dniester, Turunchuk*].» *Russkoe jazykoznanje* (Ky`ev, Vy`shha shkola, 1982): 11–14, (In Russ.).
11. Marko, G. A. «Davn`orus`ki i staroukrai`ns`ki toponimy, pohidni vid nazv Roslyn [= *Old-Rus` and old Ukrainian toponyms derived from plant names*].» *Davn`orus`ka onomastychna spadshhyna v shidnoslov`jans`kyh movah* (Ky'yiv, Naukova dumka, 1986): 80–83, (In Ukr.).
12. Posac`ka-Chernjahivsk`a, Je. M. «Pytannja slovotvorchoi` struktury toponimichnyh nazv L`vivshhyny [Problem of word-forming structure of toponymic names of Lviv region].» *Pytannja toponimiky i onomastyky* (Ky'yiv, 1962), (In Ukr.).
13. Rudomanov, O. *Berezivka-Beryzovka* [= *Berezivka-Beryzovka*] (2018), https://ukr.lb.ua/blog/oleksandr_rudomanov/390979_berezivkaberizovka.html, (In Ukr.).
14. *Selo Nelipyno* [= *Nelipyno village*], <http://www.svalyava-vlada.gov.ua/filelib/sou.pdf>, (In Ukr.).
15. *Tarnivci* [= *Tarnivtsi*], <https://uk.wikipedia.org/wiki/>, (In Ukr.).
16. Cilujko, K. K. «Toponimika Poltavshhyny jak dzherelo istorii' kraju [= *Toponymics of Poltava region as a source of history of the region*].»

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Бондаренко М. О. [Бондаренко М. О.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Українські ойконіми, мотивовані назвами рослин, як джерело вивчення історії української мови
[Украинские ойконимы, мотивированные названиями растений, как источник изучения истории
украинского языка] (Українською / На укр. яз.)

- Poltavs'ko-kyi'vs'kyj dialekt – osnova ukrai'ns'koi' nacional'noi' movy* (Ky'yiv, 1954), (In Ukr.).
17. Chuchka, P. P. *Do pytannja normalizacii' slovotvoru vid toponimichnyh prykmetnykiv* [= *On the normalization of word formation of toponymic adjectives*] (Uzhgorod, 1962), (In Ukr.).
 18. Lehr-Splawinski, T. *O pochodzeniu i praojczyźnie Slowian* (Poznań, 1946).
 19. Vasmer, M. *Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven. I. Die Iranier in Südrussland* (Leipzig, 1923).
 20. *Administratyvno-terytorial'nyj ustrij oblastej Ukrai'ny za 2019 r.* [= *Administrative and territorial structure of Ukraine for 2019*], <http://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmist.html>, (In Ukr.).
 21. *Istoriya mist i sil Ukrai'ns'koi' RSR: u 26 t.* [= *History of Cities and Villages of the Ukrainian SSR*], redkol.: P. T. Tron'ko (golov. red. ta in.); AN URSSR, Insty'tut istoriyi (Ky'yiv, Golovna redakciya URE AN URSSR, 1967), «Poltavs'ka oblast'» (1967), 1027; «Xarkivs'ka oblast'» (1967), 664; «Vinny'cz'ka oblast'» (1972), 777; «Voly'ns'ka oblast'» (1970), 767; «Zhy'tomy'rs'ka oblast'» (1973), 752; «Zaporiz'ka oblast'» (1970), 790; «Ivano-Frankivs'ka oblast'» (1971), 640; «Ky'yiv'» (1968), 587; «Odes'ka oblast'» (1969): 930; «Lugans'ka oblast'» (1968), 940; «L'vivs'ka oblast'» (1968), 998; «Dnipropetrovs'ka oblast'» (1969), 958; «Zakarpats'ka oblast'» (1969), 810; «Chernivecz'ka oblast'» (1969), 704; «Donecz'ka oblast'» (1970), 992; «Ky'yivs'ka oblast'» (1971), 791; «My'kolayivs'ka oblast'» (1971), 798; «Xmel'ny'cz'ka oblast'» (1971), 708; «Kirovograds'ka oblast'» (1972), 816; «Xersons'ka oblast'» (1972), 688; «Cherkas'ka oblast'» (1972), 788; «Chernigivs'ka oblast'» (1972), 780; «Rovens'ka oblast'» (1973), 680; «Sums'ka oblast'» (1973), 696; «Ternopil's'ka oblast'» (1973), 664; «Kry'ms'ka oblast'» (1974), 833, (In Ukr.).

Список скорочень лексикографічних джерел:

ЕСУМ – *Етимологічний словник української мови: у 7 т., редкол.: О. С. Мельничук (голов. ред. та ін.)* (Київ, Наукова думка, 1982 – 2012): Т. 1 (1982), 632; Т. 2 (1985), 571; Т. 3 (1989), 551; Т. 4 (2004), 656; Т. 5 (2006), 704.

КТС – Никонов, В. А. *Краткий топонимический словарь* (Москва, Мысль, 1966), 509.

СУМ – *Словник української мови: в 11 т., редкол.: І. К. Білодід та ін.* (Київ, Наукова думка, 1970–1980).

ТСУ – Янко, М. Т. *Топонімічний словник України: Словник-довідник* (Київ, Знання, 1998), 432.

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bondarenko M. O. [Bondarenko M. O.], bondarenko.maxim97@gmail.com

Ukrainian Oikonyms Motivated by Plant Names as the Source of Studying History of the Ukrainian Language [Ukrayins'ki ojkonimy', moty'vovani nazvamy' rosly'n, yak dzerelo vy'vchennya istoriyi ukrayins'koyi movy'] (in Ukrainian)